

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL
BILBAO

ORTUKO LANAK

**AURREZKI - KUTXA
SARIJAK DIRU - IPINTZALLIEI
BANKUAREN ORDE - ETXIAK ERRIJETAN**

M- 87393
F 96192

ZRV
3282

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL BILBAO.

Capital: 40.000.000 de pesetas

— • —

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL

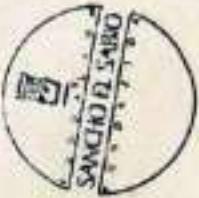
ETA

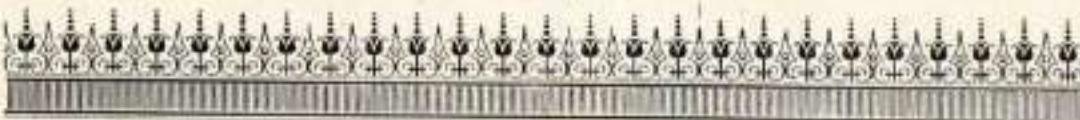
DIRU - AUREZTUTIA

BILBAO

IMPRENTA, LIT. Y ENC. DE JESÚS ALVAREZ
1921

Banco Agrícola Comercial

eta

Diru - Auñeztutia

Dirua auñeztuten jakitia da, gure ustez, personiaren ixakeraik onenetariko bat. Dirua auréztuten dakian personiak, zekenkerijan jausten ezpa-da, bere familija maite ixaten dau, ekandu onak eukitzen ditu, bere eginbiañak ondo betetan ditu, nekez jausten da ekandu loi ta txaren azpian, eta geyenetan persona baketsu ta ona ixaten da. Bere etxekuei jana ta jantzia ta ostantzian biaña dabena emonda gero geldituten yakonetik zati bat gerorako gordetan daun gixon zuuña; asti-orduetan bere gorputzari deskantsua emonaz ta leku txaretara bere dirua ta bere osasuna gastetan juan barik. bere ixerdijaz irabaziriko alogerari eutsiten dautson biañgiña; urtietan bere etxekuekandik uñin bixi dan eta bere ileko saritik zeozer auñeztuten daun neska otseña, askozaz dira obiak eta begiratasun geyago merizidu dabe, gurasoekandik arturiko dirutza andijk alpeñerijan eta txañikerijetan gastetan ibilten diran aberatzak baño, eta bai, gixon lan-egin zaliak ixan-añen, lujuan eta mizkeriyetan euren lan-sari andijk gastetan dabezanak baño. Persona baten goñiasuna ezta neuñtzan bere diru-eukijaz, neuñtzen da bere ekandu onakaz ta bere goñoko indañaz.

Beraz, persona bat ain begikua egiten bayaku bere gastuetan begiratua dalako bakañik, gauza bide-bidezkua da guk gura ixatia persona oñi lagundu, berak auñeztuten dauna galdu eztañen edo auñezturiko diruari bere sarija atara dagijon, oñenbeste merezidu dau ba diru ori gordetako egin daun alegin eta gogoindañak.

Zorijonez geruago ta gitxiago dira gaur, lenagokuen moduan, auñezturiko dirua gordetan dabenak orma-bitarte ta zulo basteñetan; ori egiñaz sañi jazoten zan, gordetzalia ilten ba-zan dirua nun eukan esateko asti baga, bere etxekuek geratzen ziran ain barik, eta biañbada, geruago diru ori iñoz agertzen zanian, etzan ixaten gorde ebanaren oñoñdekoentzat, beragaz zer-ikusirik ezeukan beste baten-tzat baño; ta oñez ganera alan dagon diruak eztau ezebe irabasten, eta auxe eztago ondo, a dirua ba alegiñez ta gogozko indañez auñeztua da, a dirua lan bat da, ta lanak bere sarija merezidu dau beti.

Egin-egiñian be oñetantxe dago ba Bankuen zeregiña: "auñeztu-riko diruari lan eragin", aitutik berau persona begiratuen eskubetatik, atzera bere ereditu ta gusti emoteko, diruak erabilirik irabasten luñ ta-ola-jabieri ta saldu-erosijan dabilzaneri, biañ diran erantzun-bidiak aituta, eurok prestauaz.

Dirua-auñeztuten zalia dan personiak, zein Bankutan bere dirua ipiñiko daun erabagiteko, begiratuko dau zefiek emoten daun erediturik geyen eta zefiek emoten dauzan eñaztasunik andijenak dirua ipiñi naiz atarateko, baña ostantzeko gauzetan be zein dan egoki-jena, eta gusti oñetan ezetariko ezbai barik, **Banco Agrícola Co-mercial** da onduen yatorkena bere diruaz bixi dlanentzat, saldu-erosijan dabilzanentzat, eta batez-be baseñitar ta ganaudunentzat.

Dirua noz-gura atara al ixateko libretetan, Banco Agrícola Co-mercial'ak emoten daun ereditua da, urtian euneko lau peseta (100'eko 4), uñengo amarregun-aldiaren lenengo egunetik asita; eta beste Banku geyenak ostera eztabe emoten 3,25 3,50, ta iñoz 3,75 baño, uñengo amabostegun-aldiaren lenengo egunetik asita.

Dirua noz atara leiken ixentau ezker, edo atara al ixateko denpora bitarte bat, epe bat, ixentetan danian, **Banco Agrícola Co-mercial'ak** emoten dauz ereditu onexek:

Iru illabetera	100'eko	4,10
Sei illabetera	"	4,25
Urtebetera	"	4,50
Urte bira	"	5,00
Iru urtera	"	5,10
Lau urtera	"	5,20
Bost urtera	"	5,30

Diru ori, osorik edo bere zati bat, atara gura ba'da ixentan dan denporia baño lenago, atara leiteke, erreditua be eratzirik orduan bere mallara.

Emoten yakon eredituaz ganera, diru-ipintzaliak edo libreta-jabiak begiratu biañ dau zer segurantza daukon Bankuak; onetan askok uste ixaten dabe, ta okeñ uste dabe, Banku baten kapitaletik datoñela bere segurantzia, kapital andija badauko segurantza andija daukola. Eta alan ezta; Banku bat ainbat senduago ta gogoñagua da zeinbat eta zurtasun eta ardura geyago darabilan bere diruak prestau ta emoten; eta gaur esan leikian-añen ija Banku danak darabilezala euren diruak alkañen antzera, oñaitiño **Banco Agrícola Comercial'ak** berari epetan emon yakon diruari erantzuten dautso berak luñen eta etxien hipotekapian prestau dituan diruekaz, hipoteca oñexek dira ixentauta dagozanak libretai eta epetan ipiñiriko diruei erantzuteko; eukirik onetara segurantza gustiz andija, Banku onek daukon kapitalaz ganera.

Banco Agrícola Comercial'ak bere ereditu altuekaitik eta bere segurantza gogoñakaitik egokijena ba-da dirua auñeztuten zaliak diran edozetañiko personentzat, berariz da egokija baseñitañentzat eta ganaudunentzat. **Banco Agrícola Comercial'ak** ipiñi dau Basurto'ko perija-lekuak bere Auñezki-Kutxa (Caja de Ahorros)-gela bat, eta asmua duko alakoxiak ipinteko beste perija-leku entzute andiko gustijetan, eta onan, **Banco Agrícola Comercial'ian** libretia daukon baseñitañak eztauco aldian dirurik erabili biañik, ez etxetik perijara ezer erosteko asmoz doyanian, ez perijatik etxera ezer saldu daunian. Etxetik perijara ta perijatik etxera bitartian diruak galdu egin lekijoz edo ostu egin leikijoez, eta oñetariko okeñik ez eukiteko auxe egiftia dau naikua: bere eñjan dagoan **Banco Agrícola Comercial'aren** ordeazkuak daukon opixiñan ipiñi dirua ta ordez emongo dautson libretiaz atara leike diru ori, edo bere zati bat, edozein perija-lekutan, eta ezer saldu ba-dau, dirua etxera eruaten ibili barik, antxe bertan itxi lei eta libretan ezariko dautsoe.

Oñ esan dan komenentzijaz ganera, ona emen beste bat: **Banco Agrícola Comercial'ak** bere Ordeazkuekaz aituta, eñi askotan ipiñita dukoñz pentsu, satz, azi, eñeminta, eta onetarikoen almazenak; eta baseñitañ batek, Banku onetako libretia ba-duko, almazen oñean atara lei berak biañ dauna, estura baten, eskuartian dirurik eztau-kola be.

Onek gauzok obeto au'rera eruateko, **Banco Agrícola Comercial'ak** lur-zati zabalak erosí dauz Bilbao'ko ibayaren onduan eta leku egokijan, eta bardin Santander'eko portuan be, almazen andijkak egin eta bertan eukiteko kanpotik itxasoz ekañiko dituan satzak, azijkak, eñemintak eta onetaikuak.

Orain arte esan doguzan komenentzia gusti oñez ganera, **Banco Agrícola Comercial'ak**, igañirik zein ondo dan jentiari erakustia dirua auñeztutenean, erabagi dau bide egoki bat jentia oñetan zaletuteko, bide oñek dakañson gastuari begiratu barik.

Bide ori da, uñengo SARI onexek emotia DIRU-IPINTZAIÑIERI:

Sari bat.	. . .	1.000	pesetakua
" bat.	. . .	500	"
" bi	. . .	250	"
5 Sari	. . .	150	"
10 "	. . .	50	"
20 "	. . .	25	"

Onek sarijok suertian atarata bananduko dira urte bakotxian *Abendua'ren* 23'an libretak daukezanen artian eta dirua epetan ipiñita daukenen artian, bañña suertian sartuko diran libretak eta epeñako diruak, kondiziño onexetan aurkitu biañko dira:

LIBRETAK:

- 1º.—Urtarila 31'gañena baño auñeragotik eta Abendua'ren 20'ra arte 10 peseta gitxienez libretan euki, ta bein be ezer atzera atara barik, illean-illean 5 peseta gitxienez sartu, Urtarila'n bertan asita.
- 2n.—Zezeila bañuan libretia asi, gitxienez 15 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 6 peseta gitxienez sartu.
- 3n.—Martije bañuan libretia asi, gitxienez 20 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 7 peseta gitxienez sartu.
- 4n.—Aprila bañuan libretia asi, gitxienez 25 pesetagaz ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik uñengo ile gustijetan 8 peseta gitxienez sañtu.
- 5n.—Mayatz bañuan libretia asi, gitxienez 30 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 9 peseta gitxienez sañtu.

- 6n.—Bagila bañuan libretia asi, gitxienez 35 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 10 peseta gitxienez sañtu.
- 7n.—Garila bañuan libretia asi, gitxienez 40 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 15 peseta gitxienez sañtu.
- 8n.—Abustu bañuan librelia asi gitxienez 45 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 20 peseta gitxienez sañtu.
- 9n.—Iraila bañuan libretia asi, gitxienez 50 pesetagaz, ta Abendua'ren 20'ra arte, bein be ezer atara barik, uñengo ile gustijetan 25 peseta gitxienez sañtu.
- 10n.—Baita sartuko dira suertian, Abendua'ren 20'ra arte gitxienez sei ilabetian beti 500 edo geyago peseta daukiezan libretak be.

EPETAN IPIÑIRIKO DIRUAK:

Onetara dirua ipiñita dauken gustijak suertian sañtuko dira, sarijetarako, naiz dala diru asko naiz gitxi ipiñita dauenka ta naiz dala epe luzia naiz labuña, kondiziño bakala da: diru ori ipiñita egotia Garila 1'a baño lenago ta diru oñetatik ezer ez ataratia Abendua'ren 20'ra arte.

Banco Agrícola Comercial'ak, Notario baten aurian, ikuñiko dauz urte bakotxeko Abendua'ren 22'an zeintzuk libreta eta zeintzuk epetako diru dagozan or esan diran kondizionen bañuan eta, beraz, zeintzuk dauken eskubidua sarijetako suertian sartuteko, ta Abendua'ren 23'an, edo bijaramonian, au jai-eguna balitz, egingo da sortiua Bilbao'ko Notario baten aurian.

Sarijak zeintzuberi urten yakezan iragañi egingo da periodikuetan eta kartaz Bankuak eñjetan dukozen Ordeazko etxietara.

Banco Agrícola Comercial'ak, ganera, diruzko edo gauzazko sarijak dukozen ipiñita, ganadu-aztia ta luñek obeto landu erazoteko, ta sari onen sorteuan sartzeko kondiziño nai-ta-ezkua da, 125 peseta eukitia libretan edo epetako dirutan sorteua baño iru ilabete lenagotik, bitarte oñetan ezer atzera eskatu eztaula diru oñetatik,

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL'AREN
BURU-BATZA

BURU-BAZKIDE JAUNAK:

*D. Isidoro Alcorta, D. José María Azara, D. Juan Barandica,
D. Martín Ciga, D. José María de Garteiz, D. José Horn y
Areilza, D. Félix Landín, D. José F. de Larrínaga, D. Ricardo
Longa, D. José Maiz, D. Enrique Martínez Inchausti, D. Miguel
Pérez Fuentes, D. Ricardo Palacio, D. José María Sagües, D. José
María Sopranis, D. Rafael María de Villasante, D. Federico de
Zabala y D. Ernesto de Zulueta.*

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL'AK DAUKOZAN
ORDIEZKUAK AURREZKI-KUTXA'RAKO

*Abanto y Ciérvana, D. Andrés Aguirre.
Amorebieta, D. Agustín de Arrieta.
Amurrio, D. Esteban Cuadra.
Aramayona, D. Bernabé Meyarrieta.
Arceniega, D. Vicente D. Bonilla.
Arcentales, D. Agustín Llano.
Arechavaleta, D. Romualdo L. Barrutia.
Azpeitia, D. José Luis Usobiaga.
Bermeo, D. Ricardo de Urrutia.
Caranza, D. Jesús Ceberio.
Castro Obarto (Burgos), D. Lorenzo Villamor.
Cenauri, D. Felipe de Manterola.
Ceberio, D. José María de Zuloaga.
Deva, D. Francisco Javier Urbieta.
Dos Caminos, D. Alvaro de Gurtubay.
Durango, D. Bernardo de Zangroniz.
Ea, D. Matías de Barainca.
Eibar, D. José María Eguren.*

- Elgoibar*, D. Nazario Osoro.
Elorrio, D. Pedro C. de Garaizabal.
Gordejuela, D. Félix Marcoida.
Górliz, D. Casimiro Uribarri.
Guernica, "Lagun Artea" S. A.
Izarra, D. Joaquín García Alfonso.
La Cuadra, D. Saturnino Miranda.
Larrabezua, D. Fermín de Gangoiti.
Lanestosa, Sindicato Agrícola.
Lequeitio, D. Felipe de Egurrola.
Limpias, D. Pío Zubiaga, Librería San José.
Llodio, Sindicato Agrícola,
Marquina, D. Félix Alcorta.
Medina de Pomar, D. José Salazar.
Miravalles, D. Argimiro de Mendivil.
Mondragón, D. Tadeo Azcárate.
Motrico, D. Jenaro Piquer.
Munguía, D. Juan de Ormaeche.
Ochandiano, D. Jesús de Lasuen.
Ondárroa, D. Francisco de Echaburu.
Oñate, D. Juan de Dios de Lazcano.
Orduña, D. Cándido Olazaran.
Orozco, Sociedad "La Agrícola".
Osorno, D. Tomás Alonso.
Osma, D. Angel Fernández de Palomares.
Quincoces de Juso (Burgos), D. Esteban Ortega.
Ramales, D. Emilio Esteban Pérez.
Sopuerta, D. José A. Martínez.
Trucios, D. Manuel Barrón.
Urduliz, D. Juan de Arambalza.
Valmaseda, D. José Vitorica.
Villafranca de Oria, D. Manuel de Echezortu.
Villaro, D. Pedro de Eizaguirre.
Yurre, D. Gabriel Zuazo.
Zalla, D. Silvestre Urrutia.
Zarauz, D. Modesto Piquer.
Zumárraga, D. Roque Pagola.

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL'AK EGITEN DAUZAN LANAK

BANKA-LANAK.—Gura dan gustijan sañtu-atarateko diruak euki edo-nori, ereditua 100'ko 3 emonik.

Bolsa'n naiz emen naiz beste edonun, iñok aginduten dau-tsozan saldu-erostiak egin.

Letrak eta giruak eta txekia eto oretarikoak pagaten dauz sari txiki bat kendurik.

Erbesteko txantelak eta diruak truketan dauz.

Dirua balijo daben edozetariko papelak eukiten dauz gor-detako emon ezkero, kupoyek kobrau, ta onetariko zeregin gustijkak.

Luž, etxe, ola, itxas-ontzi, ta onetarikoen hipotekapien dirua prestetan dau.

SALDU-EROSI LANAK.—Luža lantzeko biaž diran satz, makifia ta ereminta gustifarikuak erbestetik ekarreko, edo luž-lantzetik datozan salgei gustijkak eibesterera bidalduteko, Banku onek egiten dauz biaž diran saldute ta erostiak, bai bere kontura edo bai iñoren aginduz; luž-jabieri ta luž-langilieri prestetan dautse dirua beroni biaž dan eraz erantzun ezkero ta abaž.

BANKU ONEN ORDEAZKO NAUSIJA:

Alfaro'n:—"Banco Agrícola Comercial".

Barcelona'n:—"Banco Agrícola Comercial", Cristina, 8.

Briviesca:—Millán Caño.

Madrid'en:—"Banco Agrícola Comercial", Cervantes, 23.

Donostia'n:—Barkaiztegi ta Maestre jaunak, Oaribai kalian, 18.

Santander'en:—Celestino Loza, Torrelavega, 1.

Tarragona'n:—"Banco Agrícola Comercial", Barcelona, 6.

Auñezki-Kutxa'rako ta banka-lanetarako: Bizkaiko eiririk geyenetan, baita oñ esan diran Gipuzkoa'ko ta Santander'eko eirijetan be.

Perija-egun gustijetan Basurto'n zabalik dago Auñezki-Kutxa-gelabat, bertan dirua atara eta sartuteko eñaztasuna emonik perijara duazanai.

Banco Agrícola Comercial-a Banco Hipotecario de España'ren
ordeazkua da, eta Delma Alemana (Lugintzarako Makiñak) etxiaren
Ordeazko bakaña.

BANCO AGRÍCOLA COMERCIAL-AK
EMOTEN DAUZAN EREDITUAK

Noz-gura saṛtu-atarateko diruak eukitiařen.	euneko 3,00
Eskatu ta 8 egun geruago aitzera.	" 3,10
Auřezki-Kutxa libretai	" 4,00

AUREZKI-KUTXA'N, ATARATEKO BITARTE IXENTAUAZ

Iru ilabetera	euneko 4,10
Sei ilabetera	" 4,25
Urtebetera.	" 4,50
Urte bira	" 5,00
Iru urtera	" 5,10
Lau urtera.	" 5,20
Bost urtera	" 5,30

UARA.—Epetan ipiñiriko dirua atara leike denpora-bitartia bete
baño lenago, ereditua bere malara eratzirik.

LUGIN-EGUTEGIJA

URTAILLA

Ille onetan ezta ezer ereiten ez batzen; oñaitiño, udabarrijan ereiteko luřak gertetan asten dira. Otzagaitik eta euri asko ixaten dalako, egun askuetan ezin ixaten da lanik egin soluetan, eta oñegaitik lugiañak denporia emoten dau bere etxeko ta kortetako metxurak konpontzen, baita bere eñemintak eta makiñak.

LUR-LANAK.—Aldi egokija da luřak goldiaz landuteko, satzak luřaz nastauaz, udabarrijan patatia, artua, udarbi edo eñemolatxia-ta, ereiteko.

EREITEAK.—Ezta egiten bape, otzak azizei erneten isten eztau-tselaiko.

BÉDAR-SOLUAK.—Garbitu egin biar dira bedar txařak kenduta, baita saztu be, aři-satzakaz, ezařirik superfosfatos, escorias Thomas ta sulfato-hierro deitzen yakenak.

ZUGATZAK.—Eguraldija ona dagonian fruta-arbola landarak sartu biar dira ile onetan. Arbolai euren enbor edo tronkua zietz garbitu biar yake, azal zařak eta oroldijek kenduaz; eta garbitu ondoren, kare-uraz zurituten dira (80 ura ta 20 karia daukon nastia).

ORTUAK.—Ortuan otz-esku tuan dagozan aldietan, atxuřaz lan sakon bat emoten da, luřa gertetako kipulak, pořuak, babak eta letxugak ereiteko, baita udabarrijan egin biar diran beste ereite ta landara-sartzientzako be.

Azaburuuen eta lorazaen (kolifloren) azija ipinten da lur-zei beruan. Espařagodoi bařija egiteko Martijen edo Aprilien sartu biar diran esparrago-landarentzako zuluak be ointxe ile onetan gertetan dira.

Kapitala egiteko biar dan iturria, aurzeztutia da.

ZEZILLA

Ile onetan be ereiterako lurak gertetan ekin biar yako, geruago ta garatzago. Zugatzak (arbolak) intausi ta landara barijak sartu, ointxe eurez egiten da.

LUR-LANAK.—Ereturak eta sakon-lanak amaitu egin biar dira, ta jaraitu goldiaz lurak lantzen, urengo iletan egingo diran ereitie-tarako gertu egon daitezan.

Ari-satzak (potasa-satzak, superfosfato-cal, eta Escorias Thomas) zabaldu lurian, golde-lanak luraz nastu daixan.

EREITEAK.—Ile onen azkenetan egiten dira lenengo ereiteak, aberiei berdeik emoteko bedarkijek: anague (centeno), olue, txidera ta garagara.

BEDAR-SOLUAK.—Lengo ilean lez, garbitu bedartzok, landara txarlak eta ari koskorlak kenduaz, oneik arijok ba gero bedar-ebaieran gogaikarijak ixaten dira.

Landak apur bat azaletik uretutia ondo ixaten da, aria txikijaz pasada bat emonaz.

ZUGATZAK.—Aldirik onena da zugatz edo arbolai inguruuan lura atxurtu ta bertan ezarteko superfosfato-cal eta korta-satz ondo egina; bana ez erabili zaldi-satzik, susterai gatx bat ekarten dautsie ta.

Lur areatsuetan ondo dator auxe ezartia: metro laukotu bakotxian, 50 gramo abere-odol sikerua, 100 gramo superfosfato-cal, eta 40 gramo igeltsua; eta udabarrijan beste 20 gramo nitrato-sosa. Sagar-zugatzak batez-be gustiz ederto artzen dabe ongari au.

Lur bustintsuetan: 150 gramo escorias de desfosforacion, 25 gramo sulfato de amoniaco, eta udabarrijan 25 gramo nitrato de potasa.

Au eginda gero, Urtailean lez enbor edo tronkuak garbitzen yakez; bana kontuz, ez erabili bein be batera karia ta sulfato de hierro, banan bano. Lenengo euneko amar sulfato de hierro daukon uraz ondo garbitu enbora, itxi sikerzen, eta zortzi egun geruago kariaz zuritu, Urtailekuau esan dan lez.

ORTUAK.—Aurerako ilean lez lurak sakon landu, ta gertu ipini ereiterako. Ari satzak ezari onetara: 100 metro laukotu bakotxeko 4 kilo escorias Thomas eta kilo bat sulfato de potasa. Nitrato

de sosa ezañiko da landarak erdi azita dagozanian, kilo bat 100 metro laukotu bakotxian.

*Dirua auñeztuteko zaletasuna dagon lekuban eztako moskorke-
rirk. Auñeztu-zaletasunak ondu eiten dau gixona.*

MARTIJE (EPALLA)

Ile onetan egunak luziaguak eta euzkitsuauak diran lez, lengo bijen aldian, lanak geituten dira ta ereiteak asten dira.

LUR-LANAK.—Eñeturak eta lur irulketak bai-dañaije, eta amaitutenei dira luñai lan bat emonaz ariaz ta arpelaz, bigun da zapal era batera gelditu daitezan azija artzeko.

EREITEAK.—Udarbija edo eñemolatxia, aberiei jaten emotekua, ta erdi-gozua dana, Vauriac eta Bañes deitzen diran klase andija ta orija, Martijen erein biar dira, andi egingo ba'dira. Metro laukotu bakotxian zortzi landara gelditu biar dira.

Baita be ereiten dira patata goizetikua, zanorije, ta tapinanbur, eta aberientzako ixaten dan aza nausi andija.

BEDAR-SOLUAK.—Lur ezuetan egon biar daun sekule-bedaña ile onetan ereiten da. Alpalpia lur arñetan, eta olua lur aztunetan.

Aldizko landak egiteko ile onetan erein biar dira bedar-azijk, eta landa on eder bat eukiteko, ara zeintzuk azi artu leikezan:

Ray Gras (Albitz-bedaña)	20	kilo
Avena rústica (Baso-olue)	10	"
Trébol híbrido (Pagotxa nastua)	2	"
Trébol rojo (Pagotxa goñija)	3	"
Esparceta (Astorkija)	14	"
Mineta	3	"
Gustira		52 kilo

Lenen pagotxak erein eta gero albitz-bedaña ta olue.

ZUGATZAK.—Auxe da aldirik onena ezitzia edo mentuak egiteko; goitiberako ebajaz, inguru gustijan azala kenduaz, ta ingelesen mentua.

Zugatzai onetarako egin biar yakeyan zaurijk osatzeko erabiliko da Hardy'en ubijentua; ondo da jakitia zelan eginda dagoan, ara:

Argizai oriya	50 gramo
Esencia de trementina	50 "
Ui zurija	25 "
Arijen sebua	10 "

Fruta-arbola makalai emongo yake ur neste bategaz, neste au onantxe eginda: 100 ura, jaboe baltza 15, sulfato-hierro 40.

ORTUAK.—Ile onetan ipinten dira kipulak, poñuak, letxugak, azaburuak, udarbi edo eñemolatxa mairakua, ideñak, perejila, atxikorije, eta abar.

Españaguén lakatzak ipinten dira oñtarako ondo gertauriko luñian.

Eri auñeztu-zalia, eri egilia.

APRILLA (JORRALLA)

Lugintzarako asko esan gura daun ile da berau. Udabarriko ereiteak Aprilian egiten dira.

LUR-LANAK.—Ariaz ta arpelaz azkenengo gertukixunak egiten yakoz luñari ereiterako.

Baita aria pasetan yake oluari, garijari, ta garagañari. Abere-jatekoak eiteko dan eñemolatxia, miezta.

EREITEAK.—Negu gustiko lanaz gertau diran luñetan ereingo da artua, azukerarako eñemolatxia, azak, eta abere-jatekorako kala-bazak, zanorijek eta patatak.

Leku askotan eiten dabe abere-jatekoentzako bedařen azijk erein, iru edo lau ilebete geruago batzeko.

BEDAR-SOLUAK.—Lur onetan ereiten dira alpalpia ta pagotx ubela, eta lur arintxuetan bedar edeñak artzen dira batera ereñik burudun eta lekadun bedar-azijk.

ORTUAK.—Lengo ileko ereiteak jañaitutenean dira. Oñez ganera ereiten dira pipeñak eta tomatiak azitegijetan.

Alkatxofa bañijk sartuten dira luñian, eta lendik dagozanai euren sartak kentzen yakez.

Ondo bixi-ixatera daruan atia, auñeztu-zaletasuna da.

MAYATZA (ORRILLA)

Soluetako lanak gogor jaizaitzen dabe ile onetan.

Lužak gertau, udabažiko azkenengo ereiteak egin, eta udagoyenan ereindako abere-jakijak batu.

LUR-LANAK.—Artua, patatak, udarbija (eñemolatxia) ta Martijen eta Aprilien ereindako enparauak, Mayatzian jožatzen dira. Garagažai ta oluei aria ganetik pasetan yake, ta nitrato-sosa ongažira ezaži landarai.

Ondo da patatak bustitia sulfato-uraz. Ur au onetara gertetan da: eun litro uretan kilo terdi sulfato-cobre urtu.

EREITEAK.—Ilaren lenengo aldijan amaitutzen dira artuaren, eta artatxikijaren ereiteak.

BEDAR-SOLUAK.—Ganau-jaterako idežak aldi onetan erein ezkeron andija ekarten dabe, alpalpia ta pagotxarik eztagonian batzen diralako. Baita ider au lez. algažoba ta tilistia (lenteja) be.

ORTUAK.—Jožak ile onetan egiten dira, ta piper, tomate, letxuga, aza, ta kalabaza landarak sartzen dira lužian.

Aureztuteko zaletasunak gixonaren gogua sendotu egiten dau. Etxeko bakia, seme-alabentzat ikasbidia, eta zartzarorako laguntasuna.

BAGILLA

Ardura andikuak dira ile onetan egin biar diran lanak.

Lur-langiliak bizkor ibili biar dau, lana eskatzen daun tokira beriala juateko.

Ardura andiko lan bat da, ile onen azkenian bedar-solo euzki-begijetan egin biar dan bedar-ebaitia, berau siketu daiten biar dan moduan.

BAGILARAKO LUR-LAN BERARIZKUAK.—Artua ta indababia erein biar diran lužak gertau biar dira: ganauentzako azak ereiteko be bai.

Ganau-aza oneek korta-satz asko biar dabe, udagoyenian euren ořijk batu ta aberiei jaten emoteko.

Indababie etxake ezaži biar txisik ez korta-satzik. Eurentzako ongažirik onena da sutako autsa, potasa edo kainita. Erein baño

egun batzuk lenago luñari, metro laukotu bakotxian, 30 gramo escoria ta 20 sulfato.

Udarbijak (eñemolatxak), patatak, zanorijak, eta abar, bedaÑez garbi-garbirk euki biar dira; eta luña aztin-aztin egon daitela. Ezariko yake, metro laukotu bakotxian, 30 gramo sulfato-potasa, 40 gramo superfosfato-cal, 25 gramo sulfato-amonico eta 30 gramo sulfato-sosa.

Patatai oÑija busti biar yake sulfato-uraz, zetaka baltzak agertu baÑo lenago, eta ur ori onetara gertauko da: ura, eun litro; sulfato-cobre, kilo batetik bira; eta kare bixija, kilo bat eta erdi. Bustitze au obe da egin egun lañotsu baten.

Landarak makal dagozala igaÑi ezker, ondo da ezartia eurei on-gaÑijk austuta, oretara ariñago eurekandu dayezan, esaterako, nitratososa 150 kilo eun metro laukotuan eta txori-satza bi bider geyago.

EREITEAK. — Lur bustintsuetan erein leikez udabaÑi-algaÑobak eta udabaÑi-ider aÑi-kolorekuak, Abustuan ganau-jatekua batzeko; eta ondo sazturiko luñetan erein leikez alpalpia, pagotxa, aÑague (centeno), artatxikija, olua, artaberdia, ta ganau-azea.

BEDAR-SOLUAK ETA GANAU-JANARIJAK. — Ile onen azkenian landetako bedar geyenak loran egoten djra, ta oregaitik orduan ebaÑi biar dira.

Ebaite au egiteko koraÑia erabilten da, lagundeteko erabilirik urkulu bat eta eskubare bat; oÑexek dira eñemintaik onenak, batez-be aldatz apur bat dauken landetan.

Esaten dabe, zenbat beragotik ebaitia obeto dala, eta zaÑastada bakotxian leku andijeiyak artu barik, landako bedar gustija bardinian ebaita gelditu daiten.

Euri andijk edo txingoÑak etzunda ipiÑi ba'dabe bedaÑa, arin-arin ebaÑi biar da landea, gustiz loratuta egon ez aÑen, bastelan usteldu egingo litxakez bedaÑak.

Baita be ondo da ebaitia goixeko iñuntza kendu baÑo lenago, oretara ebairiko bedaÑa askoz obeto legortzen dalako eguzkijaren indaÑaz egun gustijan, eta orduan koraÑiak be eñazago ebaiten daulako bedaÑa,

Siketuta gero, bedaÑa eruaten da kamaretara ta bertan sakatu-sakatu egin pilo andijk, gatz apur bat ezaÑirik pilo oÑei.

Dirua auÑeztutia jente ikasijarena da. Basatijk, ez-jakiÑak, ordijk eta gixon-galduak bein be eztabe dirurik auÑeztuten.

GARAGARRILLA

Illa onetan egiten dira lan asko ta danak ardura andikuak: aligatik (garije, garagañak, oluek eta abar) ebai, ganau-jatekuak batu, sulfatua ezañi askoka, ta beste asko.

LUR-LANAK.— Eguraldija erara etorri ezkerro, garijak eldutzen dira ila onen bigañen amabostaruau, eta agaitik lugia gertu egongo da eurijak ekañi leyuen kaltiak eragozteko.

Landaria zurituaz ba'dua, ta oñeraño sikerzen ba'da, bere berdetasuna galduaz, eta au jazoten da gustiz elduko dan bañio sei-zortzi egun auñerago, ebai egin biar da, baña zeregin au ainbat ariñen egin, ba euri andijkak etorri ezkerro kalte andijkak letorkijoz garaunari.

Bein ebaita eta bedañetatik gustiz garbituta, garijagaz eskutak egiten dira ta oneik ipinten dira metan, gana kapela antzera daukiela, jausi lekijuen eurija eñez juan daiten albuetatik, bañura sartu barik. Onantxe ipiñijaz bakañik euki leikez soluan denpora zati baten, eurijaren bildur andi barik.

Landarak osasundu daitezan eta luña aztintzeko, eguraldi sikuaz joñatu biar dira artua, indabak, patatak eta udarbija.

Ondo da beranduko patatai luña pilatzia euren eperdira, eta euren orijetara ezartia sulfato-ura onetara gertauta: sulfato-cobre, kilo terditik kilo bira; karia, beste ainbeste; ura 100 litro. Au ezarten yako goñiñagaitik, Gaxu au zabaltzen da egun otz eta ezuetan.

Indababai ta artuai be eperdira luña pilatu, eta goixetiko patatak ataraten asi.

Eskabije (cuscuta) deitxon gatxa agertzen da aldi onetan pagatxa ta alpalpetan, eta bera osatuteko gertauten da ur bat onetara: amaredo amabi kilo sulfato-hierro 1.000 litro uretan desegin, eta landara gexuak kendu ta gero, ur ori zabaldu gexua egon dan alde gustijetan.

Ezteritxogu bide txaña, leku batzuetan egiten dabena, lastua eruan gatxa dagon tokira ta su-emon. Geuk eztogu au ikusi, baña diñoe, sustañak eze geldituten dirala, eta gero arin sarta batija botaten dabela.

Aza ta azaburuetan, eta azitegijetako landaratxuetan, agertzen dira zoñjak. eta kalte asko egiten dabe. Oñei gogor eiteko, zabal-

tzen da bertan sutako autsa, superfosfatoak eta karia, egunero uraz bustirik, plagia kendu arte.

EREITEAK.—Alfarfon deritxon bedařaren azija eretein da, ganau-jaterako edo lurpian sartzeko azi daitenian, ongařitzat. Eta ořexen antzera altramuz ta mostaza deitzen diran bedar-azijak be.

Ointxe ipiňi biar dira euren lekuban ganau-azak, udagoyenian euren ořijak batu ta ganauari jaten emoteko. Azaburu klase andikuak be ointxe ipinten dira, landara batetik bestera metro-erdi bitarte itzita. Onetaiko azaburu andi-kastakuak dira: Quintal de la Auvernia, Milan de Venus, Bacalan, eta abar.

BEDAR-SOLUAK ETA LANDAK.—Landa ezuetako bedařa batu egin biar da. Loratuten danian, landarea mardo dagoala, ebai biar da pagotxia, astorkije (esparceta) ta alpalpia, loria pasetan ba'yake, eztabe ainbeste balijo ganauen jatekorako.

Eguraldi euritsua balitz, astorkijaz ta alpalpiaz egiten da garijaz egiten dan berbera, txortakaz kukutzak egin. Pagotxiaz ezin egin lei ori, txikija dalako.

Berezko landetan bedar-ebaitiak jařaitzen dira.

Eguraldi ezuaz batu diran bedařak eta ondo siketu barik dagozanai ezaři ezkerro gatza ugaritxo, asko ondu leiz; ořetarako, mil'e kilo bedar siku daukon piluari ezařiko yakoz bederatzi edo amar kilo gatz lodi.

Alpalpiaren eta pagotxiaren azija artzeko, bigařen ebaitaldijari itxaron biar yako, ta beronen ostian batu. Esparceta edo astorkijena batzeko bigařen urtera arte itxarongo da.

ORTUAK.—Ortu garbi ta mardua eukiteko, atxuřa erabili biar da saři, ta ureztau askotan.

Indababa txikijak erein biar dira, ider berandukuak, arbijkak, zanorijkak, eta negurako arbi-gořijkak.

Beranduko landara-ipintetarako, azitegijan erein biar dira ile onetan txiguriye (achicoria), letxuga burutzen diranak, udako letxuga eřomanak, eskarola eřesaua, perejila, pořuak, lorazea, brokulak, Milan'go azaburuak, eta besten batzuk.

Diru-aureztutiak aitaren nausitasuna sendotzen dau, semiak aitaren menbian ipiňirik.

ABUSTUA (DAGONILLA)

Aldi onetan eguraldi jaizten da alakoña ixaten dalako, lugia (labradoria) arin ibilten da aligañak (gari, olo, ta abar) ebaiten, baita beste lan batzuetan be.

LUR-LANAK.—Bigañen lur-iraunketa emon biar yake indababa, artua, zanorijek, patatak eta abar.

Artuari galiñe kendu biar yako, arto-bixerak baltzitutenean edo sikerzen asten diranian.

Olua, garija ta garagaña ebaiten jañaitu biar da, baña, arduraz ibili biar da ezotasunak galdu eztaixan.

Oñetarako, garitik ostantzeko bedañak kendu ta gero, txortak egiten dira, ta gero alkari dautsiela ipiñi, kukutza egiten dabela. Onan ipiñi ezkero, amar amabi egun euki leiz bape ardura barik soluan, euri jaizten ba'dau be eztauz asko bustiko ta.

Bein garija ebai eskero, galondua u'retu biar da, luña gertetako ereite baiñetarako. Leku batzuetan ereiten dituez alfarfon eta altramuz deitzen diran landara batzuk, eta udagoyenian azita dagozanian, luñaz nastetan dira golde-lan bategaz, eta beste batzuetan ereiten dituez algañoba ta mostaza deitzen diran bedañak udabañijan luñaz nastetako. Ori ongañitzat egiten da.

Ereite onek egiteko lan azaleko bat emoten yako luñari, aria ganetik pasauta, azija bota, ta gero beste bein ariaz pasau azija estaltzeko.

Galonduetan ongañi-arbija erein gura danian, kontuan euki biar da arbi onen sustañak lur bigun-biguna eskatzen daula ta ganera ondo gertutua. Oñetarako, lur-lan arin bat egiten da, gero aria igaroaz alik sakonen, bedar txar gustijak azalera atarateko, eta eurok batu ta eñe egin biar dira azija bota baño lenago.

EREITEAK.—Neguko-arbija (nabo forragero), ile onen bigañen amabostuan ereiten da, ta gustiz ugari daukoz landara onek potasa, ácido fosfórico ta karia; beraz, arin ahi daiten gura ba'dogu, bera ereingo dan luñian oñexek iru gauzok ipiñi biarko dira. Añisatzak ezañiko dira lenengo lur-lana eginda gero, eguraldi txarto etoñi ezik, ba orduban galonduari berari ezañiko yakoz. Añisatz oñrek onetara ezarten dira: eun metroko laukotuan (hectárea) irureun

kilo superfosfato-cal, edo bere ordez, mile kilo escorias, eunetik eun da berogeta amar kilo sulfato-potasa, eta beste ainbeste nitrato-sosa.

Neguko-arbijak ereingo dira, bata bestiagana bitartia metro lauren dala; eta bitarte oretan erein leike pagotxia.

Baita azkenengo ganau-azak erein leikez lur bustintsuetan; baña oretarako, luña ondo gertauta, eta korta-satza lur-bañuan sakon sarturik.

BEDAR-SOLUAK ETA LANDAK.—Udabañian erein ziran ideñak, tilistik, algañoba ta pagotxa gorrija ointxe ebaiten dira.

Bigarren ebaitaldijaren ostian batu biar dira alpalpiaren eta pagotxiaren azijk, baña arduria artu biar da landarak ebaiteko azijk ija elduta dagozanian, eta gero tente ipiñi luñian gustiz eldu arteraño.

ORTUAK.—Sañitan ureztau biar dira ortuak, eta pepino ta kala-baza ayenak ebai egin biar dira azkenengo garauna baño goragotik.

Ortuari-landaren garaunak alkañegandik banandu egin biar dira, euren artian kurutzetu edo nastau eztaitezan.

Euren lekak edo zerukak batzen yakezan indababa-landarak dagozan luñari eragin bat emotia ondo da; eta bardin negu-arbijak (nabuak), espinakak, zanorija eñesaua, ta letxuga negukuak dagozan luñari be.

Ile onetan ondo da zabaltzia azaburuuen eta lorazaen (konifloren) onduan olo-satza ta uso-satza.

Alpera ta ekandu txarrok dauzana, beti zoritxañekua.

IRALLA

Ile onetan luñeko gauza asko batzen dira, patatak eta artaberden batzuk esaterako, baita bedar-soluetako eta landetako bedaňak be.

Luñak gertau biar dira ganau-bedar batzuen azijk eta aligañen (cereales) batzuek ereiteko.

LUR-LANAK.—Pagotxia ta astorkija ta alpalpia lau urtian dagozan luñak uñetu egin biar dira, bedar txarrok ugaritu ba'dira edo euren emoya uñituten asi ba'da. Bedar gustija ondo batuta gero, lan ori egin biar da sakon, metro-lauren gitxienez bañurantz.

Udagoyeneko azijk, esaterako, garija, añagu (centeno), olu, garagaña, algarroba, pagotxia ta oñetariko batzuk erein biar diran luñek garbitzen eta gertetan asteko aldi ja oraintxe da. Galondo gustijak uñetu biar dira burdin-ariaz; oñetara, bertan dagozan azi txarrik erneko dira arin, eta gero bigañen lana emoten yakonian luñari, sustañetik atara ta galduko dira.

Korta-satza gertau eta eruan ganau-azak ereingo diran soluetara, ta luñ garbi ipinten dan orduko, beragaz nastau satz ori, luzaro euki barik; ba, nitrogeno galduko leuke, ta berau da landarentzat daukon gauzarik onena.

Azitarako pagotxia ebai biar da, bigañen ebaitaldijaren ostian garaunak batu ija elduta dagozanian, eta euzki-berua dagonian, al dala, arin sikeru daixan garaunok. Eurija etoñiko balitz lan au egiten danian, orduban landarak txortetan ipiñi, ta garijaz esan dan lez kukutzetan alkari dautsiela ipiñi, alik gitxien busti daitezan.

Bada-ezpadako eguraldijaz lan au egin biar ba'da, garaun-buruak eskuz ebai biar dira, ta leku siku batera eruan, eta landaren ebaitia egin geruago eguraldi obiaz.

Patatiaren trukutzak eta oñijk sikeruten diranian atara biar dira patatak lurpetik, eta al dala, eguraldi onagaz egin biar da, eguzki-argi berotan ixerditu daitezan, eurak eukiteko lekura eruan orduko; ba obeto irauten dabe ori egin ezkero; patatak eukiteko lekuba otz bakua ta ezo bakua.

Bagilian eta Garagañilian ereindako artaberdia ointxe ebaiten da. Artaberde au janari ederra ixaten da ganauentzako.

EREITEAK. — Udabañijan bedar berdia ganauentzat emongo daben azijk ile onetan erein biar dira; ba, erremolatxa, nabo, ta ostantzeko janarijak udabañirako uñitu egiten dira.

Eun metro laukotu bakotxian erein ezkero ogei edo ogetabost kilo azi, Aprilian eta Mayatzian artu leikez ogei miletik ogetabost mile kilo bedar berde.

Algañobia da alpalpia besteko bedar ona ta oluaz nastian ereiten da, lautik iru algañobia ta bat olu, eta Mayatza azkenetik Bagile azkenerañoko aldijan emoten dau bedar gustiz ederra, eun metro laukotu bakotxian (hectárea) ogei ta ogetamar ta berogezi mile kilo, ogeitik ogetabost kilo azi erein ezkero.

Beste azi batzuk, esaterako, neguko olu, ari-koloreko ideña,

añagua (centeno), emoten dabez eun metro laukotu bakotxian ogeitik ogetamar mile kilo bedar berde.

BEDAR-SOLUAK ETA GANAU-JANARIJAK.—Berezko landetan azi dan bedar bañija ile onen azkenetan ebaiten da. Berau nekezago sikututzen da, lenengo azitaldikuak baño ezo geyago daukolako. Kolore iluneko bedar igeña eukiten gatx egiten da. Eguraldijak euritsuak ixan ezkero, gauzaik onena da ganauak jan dagijela landan bertan.

Pagotxiaren eta alpalpiaren sarta bañijkak be ointxe ebai biar dira, baña arduraz ibili ganauari jaten emoteko, kokaldia deitxon gatxa emon leyoe ta. Janari sikuaz nastian, eta bakotxian apur bat emon biar yake. Ezo-ezo egon ezkero, edo berotzen asita ba'dago be, etxake jaten emon biar ganaueri.

ORTUAK.—Aldi onetan ezta ureztatu biar ortua, eguzkijak indar gitxiago daukolako. Biar ixanik balego, euberdi-aldian bakařik egin lei urezte ori. Iluntzi-aldeko urezlatzeik ezta biar, gabak luzziak eta preskuak diralako ile onetan.

Zabalian edo azitegijan ereingo dira neguko ortuari batzuk, berakatz gořizkea, espinakak, letxuga eřesauak eta abar. Neguan eta udabarrijan jateko ereingo dira letxuga goři-ilunak.

Ile onen lenenguetan ereiten dira azaburua idi-bijotza deituten dautsoena, loraza edo koniflor erdi-gogořa, eskarolea, aza gořija, perejila ta besten batzuk.

Abenduen satzaz beroturiko luřian sartzen diran letxuga-landarak ile onetan ereiten diranetaikuak ixaten dira.

Otz-eskutu egoki bat euki ezik ortuan, azitegiko landaratxuak lastuaz ta orbelaz estaldu biar dira.

Lotu egin biar dira eskarolak, txiguri eřomanuak, eta karduak, zuritu daitezan.

Pořuen eta apioen ondora luřa pilatu egin biar da, edo luřetik atara ta beste leku baten sartu, ta sakon, zuritu daitezan.

Karduak zuritzeko lasto luziaz be inguratu ta lotzen dituez.

Maluki-landarak sartzeko luřak gertau biar dira.

Ile onetan eldutene diran ortuarijen azija batu, piper, tomate, letxuga, azaburu te abar.

Kalabazak eta kalabaza txikiek leku siku ta beruen ipiňi biar dira iraun dagijen.

Libre dagozan ortuko lužak erabili egin biar dira ta korta-satza lužaz nastau.

Auñeztutene daun personiak, bere familiaren ondo-egona ekariko dau. Al ixan eta egiten eztaunak, bere familia ondatuko dau.

URRILLA

Ile onetako lanak danak dira ardurazkuak, eta ixaten dira, lužai eragin, batziak egin, eta aligažak (garija ta) erein.

LUR-LANAK.— Iralian gustiz gertu ipiñi etziran lužetan aria pasau biar da, berialaxe asteko aligažak ereiten, neguko aligažak, garija, añagua (centeno), garagaña, olua; baita bedažetako diranak be, algažobak, txidežak, ari-koloreko idežak, eta abar.

Korta-satzak galdu eztayen landarentzako dauken gauzaik onena, nitrogenua, solora eruan ezkero beriala, bape berandutu barik, lužaz nastau biar da.

Eun metro laukotu bakotxian ezaři biar dan korta-satza da amabi tonelada, ta ereitia asi orduko lužera sartu biar dira, lan bategaz.

Ořek amabi toneladok biar dira eun metro laukotu bakotxeko, bertan auñerago egon diran landarak lužari kendu dautsoen nitrogenua ordieztuteko. Bei on batek urtebetian emoten daun satza da ori, gitxi gora-bera.

Ile onetan batzen dira indababak eta geruago artaberderako ereingo dan artua.

Udarbija (eñemolatxia) batu biar da leyak etoři orduko, ta arduraz ibili sartadaik artu eztaiyen. Onetara, kontuz batu ezkero, ipiñi leiz udarbijak area-artian aterpe baten, eta iraungo dabe, bape galdu barik, Aprileko ta Mayatzeko azkenetera-arte. Ordutik auñera nekez euki leiz, beruak erne erazoten dautsielako. Ořijak eztira erabili biar ganauen janaritzat, ur geyegi daukelako, alimentu gitxi, eta ganauentzat purgia lakua dalako; ořegaitik, lurpian sartzia da onena.

EREITEAK.— Añagu edo centeno da azi bat leku otzetan eta lur elkoñetan bixi al ixaten dana naikua ondo, ta erein biar da 200 litro inguru eun metro laukotu bakotxian (hectárea).

Udabañian luñari ezañi leyoz tonelada bat escorias, edo lareun kilo superfosfato-cal, luña zelakua dan.

Otz-otzak eztiran lekuetan oluak polito emoten dau, eta erein biar da 250'tik 300 kilora hectarea bakotxian, kare gitxi dauken luñetan. Onei ezañi biar yakez superfosfalo-cal eta potasa.

Garagaña ereiten da 200'tik 250'ra kilo hectarea bakotxian. Azi onek gura dauz lur sendotxuak eta karedunak.

Udagoyenian ezañi korta-satzak eta udabañian ari-satzak; superfosfatoak eta nitrogenua.

Ereite oneitarako luñai lan onak emon biar yakez; baña batez-be auñerago landa eginda egon ba'dira.

BEDAR-SOLUAK ETA GANAU-JATEKUAK.—Algañobia ereiten da, eun metro laukotu bakotxian (hectarea) 180'tik 300'ra litro azi, irugañen parte bat olua ezañirik; bigun-gogoñian lur erdizkoetan.

Bedar siku edeñia emoten dau; eta beronen azija artzeko ipinten ba'da be, bere lastua ona ixaten da ganau-jatekotzat. Luñari ezañi biar yakozan ongañijak dira, korta-satzak, superfosfatoak eta potasa.

Txideña ereiten da, 300 litro azi hectarea bakotxian. Ereite onetan, txideña ta algañobia, ideraz batera duaz; luña ixan biar dau bigun-gogoñian erdiz-erdikua, kare puskategaz; eta ongañitzat, fosfatuak eta korta-satzak,

Ille onetan landu biar dira olua ta añagua (centeno), udabañian berdeik batuteko.

Alpapiak gura dau luña, arin siketzen dana ura iresten yakolako eta ari-satzak eta karia ezañi yakozana. Luña landu biar da kana erdijaren sakoneran, korta-satzak lupertuteko. Korta-satzetik zenbat ezañi biar yakon len esan da; eta ari-satzetatik, bañiz, taria da, 500 kilo superfosfato-cal edo 1.000 kilo escorias ta cloruro, edo 200 kilo potasa, hectarea bakotxeko.

Luña ondo gertauta euki ezkerro, azija iñan botako da, eta lurpératua zerbañit bakañik, ariaz ganetik pasada bat emonda.

Sekule-bedaña da asko zabalduta dagon ganau-bedaña, ta gure eretxian oñetarako bedañik onena bera da. Lur ona gura ixaten dau, bustiña ta aria nastien daukozana gurago, siku ta sakonak, eta kare asko daukenak. Lur sendo ta gogoñetan ezta eiten ain andija.

Sekule-bedaña lur aberatzetako landarea da, eta eskatzen dau bere ongañitzat ari-satzak, escorias, erautsak, karia ta abar.

Bera ereiteko lur-lanak ixan biar dau sakona, kana erdi inguruak, eta lurperatu ongařijak eta satzak.

Oluaz nastian erein leike, eta lenengo ebaitaldi ja emon biar yako oluaren garauna eiten asita dagonian.

Lur ezuetan eta kare gitxi daukenetan erein leikez Italia,ko Fleo eta Raygras, eta lur siku eta karetsuetan astorkija ta basolua.

Berezko landetako bedar bařijak ile onetan bertara bialtzen diran ganauak jaten dabek.

ORTUAK.— Landara barik libre dagozan luřak sakontxu landu biar dira, alegiňian mokil andijk azalera atarata, eurok austuta itxi daixan neguko leiak.

Lur arin eta areatsuetan bei-satza ezaři biar da ta luřaz nastau beroni lan bat emonda; bustin-lur aztunetan zaldi-satza ezaři, ta nastau, baita ezaři lekioz, al ixan ezzero, landara-ondakin ustelduak, bidietan baturiko sazkarie, ur gelditako basie, ta onetarikuak.

Lur zabalian erein leikez espinakak, zanorijek, ideřak, arbijek, babak, eta pořuek.

Aixe otzetik eskutuan perejile, eta lur zabalian baňa satzaz beroturiko lekuak lorazak, letxugak, neguko azaburuak, eskarolak; eta abar.

Azaburu goizetikuek luřaldatu leikez, lastuaz estaldurik.

Alkatxofa landara zařak kendu egin biar dira, ta bařijak ipiňi. Espařaguen landarak iňausi egin diar dira, baita asi be lakatz bařijak sartzen lur arin eta areatsuetan. Satz bařijaz estaltzia gustiz ondo da, gero udabařijan satz au luřaz nastetako.

AZILLA (SEMENDIJE)

Bustin-lur aztunetan lan sakonak ile onetan egin biar dira, leyek eta edureka etoři orduko.

LUR-LANAK.— Artua, indababia, uda-arbije (eřemolatxie) ta onetarikuak egon diran luřak beriala uřetu biar dira albait sakonen, azalera mokil andijk atariaz, leyak auts egin daiezan.

Alpalpiaz ta sekule-bedařaz egon diran luřak sakonen landu biar dira, ta ezaři biar yake karia, ugari, (amar metroko laualde edo kuadro luřian 150 kilo kare, auxe da tarie). Kare au metatxuetan itxi biar da lenenguan luřez estaldute, bertan egonaz amatau ta

auts egin daiten, eta gero zabalduten da, ta luñaz nastau, ariaz lan bat emonda. Udabañirantz erein leikez gero lur onetan olue, udarbiye ta onakuak.

Ile onetan garbitu ta era onian ipiñi biar dira solo-ertzetako eretenak eta urbide gustijek.

EREITIAK. — Ointxe garrijak ereiten dira. Erein baño zeozer lentxuago ondo da ari-satza ezartia; aberatz-aberatzak eztiran luñetan, ara zenbat eta zelako ari-satza ezañi leiken: eun metro alde daukozan laualdeko edo kuadro baten ezañiko dira 400 kilo superfosfato kare, 100 kilo sulfato amoniako, eta 100 kilo kloruro potasiko, Udabañijan ezañiko yako, ganera botata, 100 kilo nitrato.

Ariaz ta arpelaz landu luña, azije bota baño lenago.

BEDAR-SOLUAK. — Sekulebedar ta alpalpa soluetan batu ta atara ari koskor gustijak, al dala.

Landak garbitu, euretatik kendurik zijek, karduek eta beste bedar txañak, eta garbitu ondoren ezañi hektarea bakotxeko tonelada bi kare, tonelada bat olazabar (eskorias) eta 150 kilo sulfato potasa. Abere-azuñen autsa, 500'tik 600'ra kilo, edo azur-iketza, 600 kilo, hektarea bakotxeko, ezañi ezkerro be, ondoren edeñak eukiten dira.

MAZTIJAK. — Itxuraz, antziñe, Uñilien lenengo egunetan iñausetebezan matz-landarak, ba esaera zar bat da: "Maztija gaste euki gura ba'dozu, oñija daukola iñausi egizu". Baña ori gora-bera, iñauskaldirik iñausitako aldirik onena da Zezeile ta Martije. Beteoñak diran matz klasiei lakatzak labur itxi biar yakez, eta indartsuak baña beteoñak eztiranai ostera, lakatzak luze itxi.

ZUGATZAK. — Ointxe da aldiya zugatzak ebaiten asteko baita eurek iñausi ta garbituten asteko be; oñetarako erabili biar dira eñeminta ondo-ondo zoñoztuikuak, al dan zauririk gitxien egiteko zugatzai. Onek lanok egin biar dira leirik eztanian, eta beti eguraldi onagaz.

Ile onen azkenerantza iñausi fruta-arbolak, zañetarik eta oñija lenen jausi yakenetarik asita. Euri-egunetan eta lei andijk diranian, ez iñausi. Ointxe aldi onetan luñian sartzen dira fruta-arbolak, oñetarako auñeztik zuluak einda egon ba'dira, luña ondo aixiak-jota egonik.

Zugatz-adar Iodijk ebaiten diranian, eta beraz, zauri andijk egiten yakezenian, estaldu egin biar yakez ore bategaz, onantxe egiña dan oraigaz: argizai orije, 50 gramo; trementina, 50 gramo; ui

zuriye, 25 gramo; eta arijen sebue, 10 gramo. Onek nastauta egiten da orie, ta berau zauriei ezañi baño lenago, zaurti ori ur otzaz ondo garbitu.

Ile onetan egiten dira zuluak, udabañian sartu biar diran landarentzat, luñari lan sakon-sakon bat emonda.

Korta-satza ezañi biar yake fruta-arboladoyei lengo ileko moduan, eta zugatz gaste bakotxari onduan ezañi 400 edo 500 gramo neste onetatik: superfosfato karie, 250 kilo; sulfato amoniako, 100 kilo; sulfato potasa, 100 kilo; eta igeltsua, 200 kilo.

Udabañian, fruta-arbolak dagozan luñari ezarten yakoz 200 kilo nitrato sosa hektarea bakotxian.

Naste onetatik 12 edo 14 kilo biar dauz zugatz edo arbola bakotxak, zañak ba'dira ta adañak zabal ba'daukoz. Oñtarako, adañen azpijan zuluek egiten dira inguru gustijan, eta antxe sartu neste-satz ori ta gero luñaz estaldu.

ORTUAK. — Uñilien asiriko lanak jañaitu, eta luñian negu gustijan gelditu biar daben ortuari-landarak lastuaz ta orbelaz estaldu, otz andijetatik jagoteko.

Lur arin eta areatsuetan sartu esparrago-lakatzak, eta esparragodoi zañak saztu, onetara: amar metro alde daukon kuadruan ezañi, 150 kilo korta-satz ustel-ustela; zabar edo eskoriak, 3 kilo; sulfato potasa, killo bat; eta igeltsua, 4 kilo.

Abustutik ona erneta dagozan maluki-landarak, azitegitik atara ta euren lekuetan sartu.

Berakatz goñizkak, babak eta ideñak erein lur agirijan, eta azitegijan txiguri eñesauak, azaburuak, negu-letxugak, eskarolak eta ider goizetikuak.

Irañien ereindako azaburu goizetikuak azitegitik atara ta sartu euren lekuetan eta baten batzuk itxi Zezeñien sartuteko.

Orburuai edo alkatzofai luña pilatu eperdira, ta gertu euki lastua ilada bitartietan, leye datoñen gabetan estaltzeko.

Zanorijek miaztu eta gañaz-bedar edo acedera-arluetan landara zañen sarta bañijak ipiñi.

Etxepietan edo eñeten sakonetan, ilunetan, ipiñi txiguri eñesauak, eskarolak eta lotuta dagozan karduak, zuritu daitezan.

Gastaten dakijanak meritu geyago dauko irabasten dakijanak baño.

ABENDUA

Aldi txaña da berau lugiañentzako, otzagaitik eta ezuagaitik. Axetan biañian ekitia gatx egiten da urteko egun labur oneitan... Oregaitik ba, kapoyen eta beste egaztijen gixentziari azkena emoten yako, ilaren askenerantza saltzeko, eta auxe da lugiañaren zeregin auñenetaiko bat.

LUR-LANAK.— Ezo lar espaldago, jañaitu lei luña sakon goldiaz apurtzen, Bravant goldiaz; metro laurenrik ogetamar zentimetrora sakondu biar da, lenago lez amar edo amabi zentimetroan bakañik eraitiari lagata.

Gauza obiak eta ugarijauak artzeko, or esan dogun lez, sakon landu biar dira, ogetabost-ogetamar zentimetruan, onenbesteriaño apur-apurka elduta.

Jazo leiteke bustin-luñetan, azpiko luña gogoña ta iresteziña ixanik, aixiaren eta argijaren indaña eurekana eldu eztalako bein be, txañak ixatia landarentzako, eta oretara ezkerro komeni ez arek azalera ataratia. Orduban, erdiz-erdizko lan bat, amazortzi zentimetrokua, goldiaz, eta gero, onen asatz aretan, eruaten da eñeminta bat ortz gogoñak eta makurtuak dauzana, Bravant goldiari lotzen yakona. beragaz ondua uñatzeko, amabost, ogei, edo ogetabost zentimetroko sakoneran, zelan gura dan. Lan onen ostian, be-beko luñak aldatu egiten dira zerbait eta ondo geratzen dira uñengoko lan-aldejan azalera ekarteko.

Sakon-lanak amaituta, karia eruaten da, ezañiko yaken luñetara, ta zabaldu baño lenago, kontuan euki lengo ilian esan dana, zeregin onetzaz.

Satzak be eruango dira gertu diran luñetara.

Pilotxuetan ipinten dira, eta ainbat lasterén luñaz nastau, amazortzi edo ogei zentimetroko golde-lan bat emonaz, edo bestelan aldi bitan lurpetu leike, orain erdija, eta beste erdija patatak, udarbia (eñemolatxia) ta oñek ereiten diran orduban.

Lan berberau egin leike maztoijk ipinteko baita basa-arbolean eta fruta-arbolean minteyak ipinteko be.

Euri andijk ixaten diranian eta eduñak urtuten diranian, lugiañak begiratu biar dautse gari-soluei ta neguko landarak daukezan gus-

tiei, urak gelditu eztaitezan euretan, oretarako ereten bañijak idigijaz eta lenko zañak bañiztauaz, urak andik bialduteko.

Fruta-arbolean eperdi inguruan erpoiaz luña aztindu, bertara goldie eltzen ezpa'da.

Landak uñatu baita alpalpiaz ta prantzes-bedañaz egon diran luñak be, eñeturak einda, udabañiko ereitietarako gertu ipinteko.

EREITIAK.—Udagoyeneko ereitiak ila onen asijerarako amaituta egon biar dabe.

Abustuan eta Iralian ipiniriko ganau-azak, ointxe emoten dabez euren oñijk; beste ainbeste jazoten da ganau-arbi edo nabuekaz.

BEDAR-SOLUAK ETA GANAU-JATEKUA.—Alpalpia, pagotxa ta onetaikuak dagozan soluetan, leku añitsuetan ba'dagoz, añibatzen ekin, gero udabañian bedar-ebaitia eñazago egin al ixateko.

Berezko landetan zabaldu satz ustelduba, karia ta txori-satzak, lenago esanda dagon neuñian, eta geyen be ezañ biar dira ongariñ oñek landa ezuetan, zijk eta beste bedar kaltegarrijak dagozan lekubetan.

Leku ur askodunak, sikeru al dala, bertan ugaritu eztaitezan uretako landara txañak, bedar onaren kaltez.

MAZTOIJA.—Ila onetan obe da bape lanik egin ez maztoijetan, eztira ixaten ba eguraldijak alagalakuak.

ZUGATZAK.—Baso-zugatzen azijk batzia amaitu, ezkur, pagoezkur, eta piñu-arboleanak.

Baso-luñei 25-30 zentimetro sakonerako lan bat emon, bañiro ereiteko ba'dira edo landara bañijak bertan sartzeko, zuluak egiñik irurogei zentimetroko bitartiaz, neguaren azkenian edo udabañiasijeran sartuko diran landarentzako.

Zugatzen eraziari jañaitu, eta aretx-eta gaztaña-berezijak ebai, eta zugaztijk miezu, landara batzuk atalarik bestiak obeto ta nasaiago azi daitezan.

Lur arinjetan fruta-arbolak sartzen jañaitu, leirik eiten ezpa'dau.

Fruta-arbolean mintegija egiteko luñak azpi-azpitik uñatu, beñoge edo beñogeta amar zentimetroko sakoneran, atxuñaz edo erpoiaz.

Fruta arbolak iñausten ekin, eguraldi txañagaitik atzeratuta egon ba'da. Mitxeleten añautza-poltzak bilatu luñian eta desegin, oñegaz gerorako on andija egingo yakela landrai.

Añakalatuta dagozan arbolean azalak, oroldijak eta oñetaikuak ondo garbitu edo kendu, euretan eskutetan dira ba gunean ainbat

eta ainbat koko ta ar, gero udabarrijan ainbeste kalte egiten dabenak fruta-arboletan. Esku-añaspa batzukaz asi lenengo garbitaldija eiten, Abendu'tik Urtaila bitartian. Adar andijetatik asten da ta enbor edo tronkuau amaitu. Onen ostian dator uraz garbitzia, eta ura onetara gertutene da: ura, eun litro; kare bixixa, amabost kilo; sulfato-cobre, amar kilo; nikotina, amar litro.

Sulfato-cobre uretan irtutene da aparteko ontzi baten, eta kare-bixixa be bai beste ontzi baten. Gero ur bi oneik nastuten dira, Bordeaux ura egiteko moduan, eta azkenian ipinten yakoz amar litro nikotina.

MINTEGIJAK. — Ila onetan be, auñeragoko ilean lez mintegijak eiteko eztago biar dan beste bero, azijk erne daitezan.

ORTUAK. — Ila onetan ezin leike lan andirik egin ortuetan.

Ezotasuna geyegija ezpa'da, jañaitu lei luñak atxurtzen eta zuluak eiten landarak gero sartzeko.

Goixetiko berakatz goñija, idar batzuk eta goizetiko babak, erein leikez lurr zabalian.

Satzezko oe beruan eta estalgipietan, ereitiak egin leikez, al ixan ezkero.

Arbigoñi goixetiko biribilak erein leikez oe epelian.

Beñogei zentimetroko lodieria daukon oe beruan, erdia satz bañija dala, ipinten dira Grelot zanorijak eta espinakak; baita ertz goñidun letxugak be.

Eguraldijak isten ba'dau, agirijan ipiñi leikez orburuak edo alkatxofak ordu bi edo iruan eguberdijan, bañiroestañdurik añatzalde-erdirantza.

Milan'go azaburu leunai luña eperdiratu, euren buruak ipar-alderantz oker ipiñita. eta lastuaz estaldu Milan'go azaburutxuak leitik gordeteko.

Zeuen semiai dirua auñeztutene erakutsi egijozue, ta euren burua biar dan lez goraltzen eta maite ixaten erakutsiko dautsezue.

